

**‘KADINLARIN SEÇİMİ PROGRAMI’
CHP KADIN KOLLARI
ÇALIŞTAY RAPORU**

TASLAK

Katılımcı Örgütler:
CHP Ankara- Keçiören İlçe Kadın Kolu
CHP Mersin Kadın Kolları
CHP Adana Kadın Kolları

Aralık 2023

Doç. Dr. Ece Öztan
Doç. Dr. Sevgi Uçan Çubukçu

İçindekiler

Dönüştürücü bir Siyaset için Kadınların Seçimi	3
Giriş: Siyasetin Anlamı ve Temel İhtiyaç Alanları	3
Dönüştürücü bir Siyaset için Örgüt İçi Talepler	8
Kadın Kollarının Güçlenmesi	8
Kapsayıcı Kültür	9
Siyasal Beceri ve Güçlenme	9
Parti-içi Dönüştürücü Eşitlik Politikaları	10
Siyasette Kadınlar Arasında Dönüştürücü Siyaseti İnşa Etmek ve Sürdürmek için Ortak İlkeler	11
Partili Kadınların Cümleleriyle...	13
Neden ve Nasıl Siyasete girdim?	13
Kadınlararası Dayanışma, ittifak ve karar organlarında kadın oranının artırılması	14
Parti siyasetine katılım önündeki engeller ve kadınların çözüm önerileri	15

Dönüştürücü bir Siyaset için Kadınların Seçimi

Giriş: Siyasetin Anlamı ve Temel İhtiyaç Alanları

CEDAW Komitesi'nin 21 No'lu Genel Tavsiyesi'nde kadınların siyasi karar alma süreçlerindeki konumu ile demokrasi arasında doğrudan bir ilişki kurulmaktadır:

"Kadınların kamusal yaşamdan ve karar alma mekanizmalarından dışlandığı toplumları demokrasi olarak nitелеmek mümkün değildir. Demokrasi kavramı, ancak siyasi karar alma süreçlerinin kadınlar ve erkekler arasında ortaklaştırılması ve her iki tarafın çıkarlarına eşit ağırlık verilmesiyle gerçek ve dinamik bir anlama ve kalıcı bir etkiye kavuşacaktır."

(Parag.14) CHP'de siyaset yapan kadınlarla yapılan çalıştaylar tam da Cedaw'ın Tavsiye Kararı'nda belirtilen demokratik bir siyasetin inşası için talebi ortaya koymuştur: Kadınlar, bu çalıştaylarda, *"Özgürleştiren, güçlendiren, eşitlikçi bir siyaset için hangi ilkelere tutunmalıyız"* sorusunun cevabını bulmak istediklerini vurgulamışlardır. Bilindiği üzere, siyasi partilerde cinsiyet eşitliği sayısal bir denge olmanın ötesinde, siyasetin niteliğine ve içeriğine dair bir konudur. Bir toplumun bütün yurttaşlarını etkileyen kuralların oluşturulmasına, belirlenmesine ve uygulanmasına katılımı demokrasinin vazgeçilmez koşulu ise, bu ilkenin gerçekleşmediği bir siyasal sistem demokrasi değildir; bu nedenle, kadınların yasalardan eşit biçimde faydalanması ve siyasal temsilde eşitlik, demokrasinin olmazsa olmazıdır.¹

Bu bağlamda, Ulusal Demokratik Enstitü (NDI) Türkiye tarafından yürüttüğü Kadınların Seçimi Programı kapsamında, CHP Kadın Kolları ile yapılan çalıştaylarda, kadınların siyasete katılımının artırılması ile karar alma ve liderlik süreçlerinde aktif rol almalarını sağlayacak güçlendirici mekanizmalara ve önerilere dair önemli potansiyeller ortaya çıktı. 9 Aralık'ta Keçiören, 26 Aralık'ta Mersin ve 27 Aralık'ta Adana'da CHP Kadın Kolları'nın İl ve ilçe örgütlerinde yer alan kadın üyeleri ile gerçekleştirilen bir tam günlük çalıştaylar ile;

- CHP örgütü ve yerel yönetimlerde kadınların katılımını artırmak,
- Kadınların parti içerisinde liderlik, karar alıcı ve etkili pozisyonlardaki konumlarını geliştirmek,
- Kadın adayların sayısını artırmak,
- Kadın kollarını kuruluş amacıyla uyumlu bir şekilde kadınların güçlenmesi için etkili bir konuma getirmek,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların taleplerine duyarlı bir siyaset geliştirmek,

¹ Sosyal demokrasinin gelişimi, Türkiye'de sosyal demokrasi, sosyal demokrasi ve kadınlar, Türkiye'de

kadınların demokrasi talepleriyle ilgili bkz: Sevgi Uçan Çubukçu (2007): "Social Democracy as a Hybrid Political Tradition", *Modern Political Ideologies Until 19th Century to the 20th Century*; (2008): "Feminism and Social Democracy: The British Experiment", *New Society, New Politics: The Approaches of Social Democratic in the Age of Globalisation.*; (2009): "The Case of not-being Social Democrat in Turkey", *The Political Thought in Modern Turkey.*; (2012): "Contribution to the Europeanisation Process: Demands for Democracy of Second Wave Feminism in Turkey, *Turkey and European Union- Process of Europeanisation*; (2023): "The Story of CEDAW in Turkey" (ed.) *Discrimination Against Women, Law, Society, State and CEDAW.*

- Kadınların karar alma potansiyellerini ortaya çıkarmak,
- Kadınlar arasında negatif değil, pozitif rekabete dayalı bir ortak politik kültür, program ve strateji geliştirmesini sağlamak,
- Kadınlar arasında güçlendirici, dönüştürücü bir siyaseti inşa etmek ve sürdürülebilir kılmak için, partili kadınların ihtiyaçları ve önerileri tespit edilmiştir.

Çalıştayın ilk bölümünde, kadın kolları ve parti örgütünde aktif olan, aday adaylığı sürecinde yer alan partili kadınlarla geniş bir grup çalışması yürütülmüştür. Bu çalışmada somut ihtiyaçlar ve çözüm önerileri öncesinde, semboller üzerinden partili kadınların siyaseti ve kadın kolları içerisindeki siyaseti düşünceleri istenmiştir. Sembolleri, analogi olarak kullandığımız bu çalışmada, kadınların, parti içerisindeki kadın kollarının konumuna ilişkin seçtikleri semboller, siyasetin cinsiyetine ve kadın kollarının parti içindeki konumlarına dair pek çok ipucu elde ettik. Partili kadınlara şu soruyu sorduk:

“Kadın kolları ile parti örgütü arasındaki ilişkiyi bir şeye (nesne, canlı gibi) benzetmenizi istesek, bu şey ne olurdu?”

Parti	Kadın Kolları	Vurgu
Masa	Ayakları	Emek, Temel Destek
Çiçek	Toprak	Asli Unsur, Temel Destek
Bitki	Toprak	Asli Unsur, Temel Destek
Ağaç	Kök	Asli Unsur, Temel Destek
Meyve	Toprak	Asli Unsur, Temel Destek
Kök	Dallar	Asli Unsur, Temel Destek
Ekmek	Su	Asli Unsur
Kış	Atkı	Bakım/Özen/Koruma
Yaptırım Gücü	Yaratıcı Güç	Güce farklı anlam
Örümcek	Örümcek Ağı	Emek
Duvar		Engel
Hasta	Doktor	Bakım, Temel Destek
Yaşam	Nefes	Asli Unsur
Yol	Yolcu	Asli Unsur
Samanlık	İğne	Kaybolma, görünmezlik
Dipsiz Kuyu	Taş	Kaybolma, görünmezlik
Bukalemun	Ekin	Zorluk, Bakım, destek

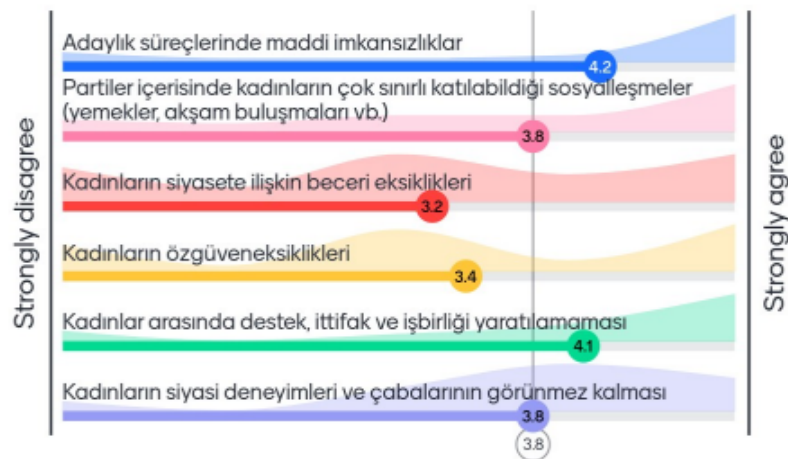
Keçiören'deki çalıştay'da katılım sayısı yüksek olduğu için etkileşimli dijital araçları (mentimeter) kullanarak katılımcıların önce genel eğilimlerini görmek istedik. Mentimeter üzerinden gerçekleştirdiğimiz ankette aşağıdaki soruları sorduk. Çalıştay'ın ilk bölümünde katılımcılar 'siyasetin onlar için ne anlama geldiğini' ifade ettiler. Gelen toplam 108 ifade aşağıda yer alıyor. İfadelere baktığımızda özellikle **eşitlik, özgürlük, ses çıkarmak, hak aramak, emek, mücadele ve ilişkili kavramların** belirgin bir ağırlığı olduğu görülüyor.

Ayrıca partili kadınlar içerisinde özellikle taban faaliyetleri, mahalle çalışmaları ve sınıfsal, sosyo-kültürel açıdan farklı kadın kesimleri ile (kırsalda kadınlar, az eğitilmiş kadınlar, başka partili kadınlar, muhafazakar kadınlar vb.) ile ilişkilendirme meselesine bakışta partili kadınlar arasında bir ayrışma göze çarpıyor. Bu ayrışma yalnızca mentimeter aracılığıyla sorulan sorulara verilen yanıtlarda değil, grup tartışmaları sırasında katılımcıların ifade ve sorularından çıkardığımız bir ayrışma noktası. Partili kadınların '**neden siyaset yapıyorsunuz?**' ya da '**siyaset sizin için nedir?**' gibi sorulara verdikleri yanıtlarda da dikkati çeken iki farklı dinamik var: Katılan partili kadınların bir bölümü tabanda kadınlarla siyasal faaliyeti yürütmede, siyasal faaliyeti "**kadınları bilinçlendirme**" olarak tanımlıyor ve aslında farklılıklarla ilişkilendirme güçlükleri yaşıyor. Büyük bir çoğunluk ise, saha faaliyetini **daha yatay bir ilişki** olarak tanımlıyor. Dikkat çekici bir nokta ise, parti çalışmalarında sahada kendinden farklı sosyo ekonomik geçmiş ve koşullara sahip kadınlarla iletişimlerinde daha eşit, yatay ve karşılıklı öğrenen niteliğinde ilişki kuran kadınların siyasete girme nedenlerine dair cevapları da 'bir kadın olarak kendi derdleri olduğundan' diye belirtiliyor; buna karşılık, siyasi faaliyetleri "başka kadınları bilinçlendirme" amacına ilişkin olarak tanımlayan partili kadınların, farklı kadınlarla ilişkisinde daha hiyerarşik, diğer kadınları kurtarma, eğitme, sorunları çözme, bilinç kazandırma vb.. eril siyasetin kodlarıyla ilişki kurma pratikleri ve bunun getirdiği zorluklar dikkati çekiyor. Bu bağlamda atölyelerde, kendi sorunlarını ve konumunu gören, bunları siyasal alana taşıyabilen kadınların, siyasal faaliyetinde, diğer kadınların da sorunlarını gören ve daha rahat-eşit-karşılıklı öğrenen iletişim biçimini kurabilen bir deneyime sahip olduğunu görüyoruz. Ancak bütün kadınların parti çalışmalarında **hem iletişimsel hem de siyasal bazı beceri setleri ile desteklenmeye** ihtiyaç duyuyor. Kadınları özne kabul etmeyen eril siyasi mekanizma ve işleyiş, saha çalışmaları, taban faaliyeti vb. bir süre sonra yorucu ve enerji tüketici nitelik taşıyor; zaman ve maddi kaynak koyarak özveri ile yürütülen bir pratiğe dönüşüyor. Bu durum hem diğer sorulara verilen yanıtlarda hem de grup tartışmalarında çok belirgin sorun alanları olarak öne çıkıyor.

Siyasal katılım sizin için ne ifade ediyor? Hangi tür etkinlikler, davranışlar, eylemler aklınıza geliyor? (108 yanıt)

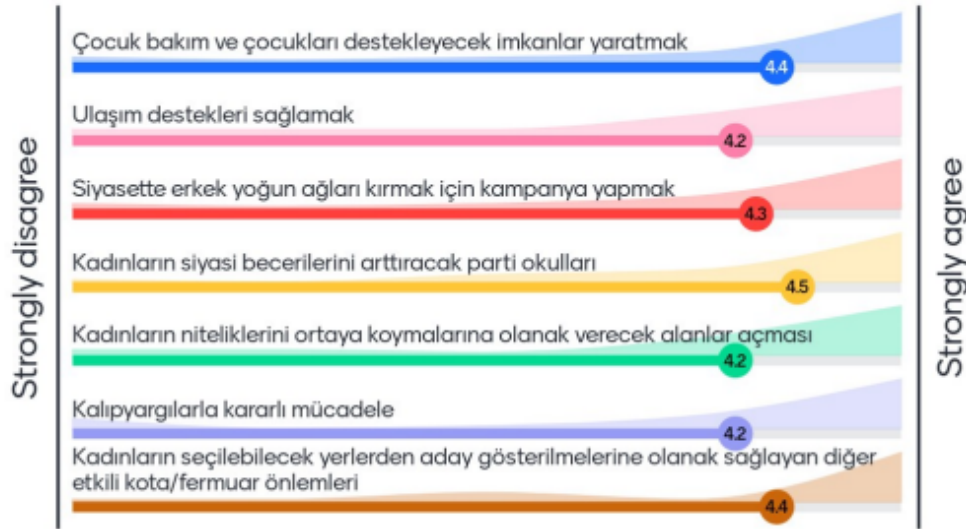
Kadınların siyasi partiler içerisinde daha etkin rol oynayabilmeleri için aşılması gereken engeller nelerdir? Puanlayınız.

Katılımcılar, kadınların siyasi partiler içerisinde daha etkin rol oynayabilmeleri için aşılması gereken engeller arasında özellikle “adaylık sürecindeki maddi imkansızlıklar” ile “kadınlar arasında, destek, ittifak ve işbirliği yaratılamaması”na en yüksek puan veriyorlar. Kadınların siyasi deneyimlerinin görünmez kılınması da hemen 3. sırada gelen güçlük.

Bu cevaplarda dikkat çekici olan nokta ise, partilerde aktif siyasetin içinde olan kadınların, kadın kollarının, siyasetteki cam tavanlara dair, daha doğallaştırılmış bir engel algısı olmakla beraber, kadınlararası işbirliği, dayanışma eksikliğinin daha belirleyici olduğu vurgusunun yapılması. **Ekonomik yetersizlik, mali kaynakların kullanımındaki eşitsizlik** kadar, kadınların parti içinde işbirliği yapma, birlikte tavır alma vb..öncelikle **kadınlararası dayanışma** ihtiyacı ortaya çıktı.

Yerelde (il/ilçenizde) kadınların daha çok siyasete katılımı için partiler ne gibi önlemler almalıdır?

Kadınların yerelde siyaset yaparken karşılaştıkları güçlükler karşısında ne gibi önlemlere ihtiyaç duyulduğunu sorguladığımızda, parti içerisinde hem yapısal ve tüzük düzeyinde çözümlenebilecek temel değişimler ile uygulama düzeyinde pratik bazı politika ve önlemlere vurgu yapıldığını görüyoruz. Keçiören’de yaptığımız dijital oylamada “**kadınların siyasal becerilerini arttıracak parti okulları**”, “**kadınların seçilebilecek yerlerden aday göstermelerine olanak sağlayan etkili kota/fermuar önlemleri**” ile “**çocuk bakımı ve çocukları destekleyecek imkanlar yaratmak**” en yüksek oyu almış görünüyor. Ama zaten saydığımız tüm önlemler hem önceki araştırmalarda hem de gerçekleştirdiğimiz 3 çalıştayda da kadınların ağırlıklı olarak ve yaygın bir şekilde dile getirdiği konular. Bu konular partili her kadın tarafından ısrarla ve gür sesli olarak vurgulanan konular. Ulaşım destekleri; çocuk bakımı destekleri; fermuar sistemi, aday aday kadınlar için maddi destekler; eril kültür ve kalıpyargılarla mücadele; siyasette destek hizmetler olarak görülmemek; yetki, kaynak, kadro imkanları; kadınların liderlik ve siyasi becerilerini güçlendirecek sistematik parti okulları; kadınların siyasi emek ve çabalarının parti içerisinde görünür kılınması, parti içerisinde kadın politikası altında kadınlararası güçlü bir ittifak, kadınlararası dayanışmayı güçlendirecek pratikler geliştirmek gibi çok temel ve önemli talepler var.

Aşağıda CHP’nin 3 ayrı ilçe ve il örgütünde partili kadınlarla yaptığımız çalışmaya dayanarak, kadınların tüzük ve yönetmelik değişikliklerini de içeren temel değişim taleplerini iki feminist siyaset bilimci gözüyle analiz ederek gruplandırdık. Talepler yalnızca parti örgütüne yönelik değil. Kadınların siyaset yaparken birbirleriyle dönüştürücü ve güçlendirici

ilişkiler geliştirme bakımından ortak ilkeler belirleme ihtiyacı var. Son bölüm, CHP’li kadınların “birbirinin yurdu” olmasına yönelik pratik ilkeler yer alıyor. Aslında bu ilkeler, genel olarak siyaset ve parti örgütü içerisindeki taleplerin hayata geçirilmesi için elzem. Çünkü önce bu değişim taleplerinin etrafında güçlü bir kadın dayanışması örmek ve ses çıkartmak gerekiyor.

Partili kadınlar, bu çalışmanın diğer il ve ilçelerde kadınların güçlenmesi ve kadınların taleplerini ortaklaştırmak bakımından bir ortak metnin başlangıcı olarak görme eğilimindedir. Bu konuların parti genelinde kadınlar ve tüm kadın kolları tarafından ortaklaştırılacak ve geliştirilecek bir metin olma arzusundalar. Raporumuzu partili kadınların kendi sözlerinden alıntılarla bitirmek istedik. Analiz ettiğimiz taleplerin ardındaki isyanı kendi seslerinden bir nebze olsun yansıtabilmek istedik. Dileriz bu çalışma CHP içerisinde 2024 kadın hareketinin güçlenmesine bir ilham ve katkı sunar.

Dönüştürücü bir Siyaset için Örgüt İçi Talepler

Kadın Kollarının Güçlenmesi

1. Kadın Kollarının Güçlenmesi için kapsamlı bir strateji belgesi ve eylem planı (yol planı) yapılması;
2. Parti tüzüğünde kadın kollarının konumunu, parti kararlarının belirlenmesindeki rolünü, bütçe ve kadro imkanlarını geliştirecek düzenlemeler yapılması;
3. Kadın kollarının il ve ilçe örgütünde görev alan kadınları da içeren, partinin yalnızca kadın politikasına yönelik değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini tüm parti politikalarında anaakımlaştırmaya yönelik çalışmalar yapan politik anlayışın hakim olması;
4. Kadın kollarının kadın dernekleri ve diğer sivil toplum kuruluşları ile işbirliği olanaklarının artırılması;
5. Kadın kollarının sivil alanda sadece kadın örgütleri değil, karma örgütlerle de iletişim ve işbirliği imkanlarının yaratılması, becerilerinin geliştirilmesi;
6. Kadın kollarının, kadınların siyasal yetenek ve becerilerinin güçlendirildiği, kadınların siyasi özneler haline getirildiği alanlar haline gelmesi;
7. Kadın kollarının “erkeklerin siyaset yapmasına” yardım eden birer “uzantı” olarak görülmemesi;
8. Kadın kollarının partinin genel siyasetinin tartışıldığı, belirlendiği ve uygulandığı bütünsel bir parti siyasetinin içselleştirdiği bir ‘hazine’ olarak kabul edilmesi;
9. Kadın kollarının mahalle çalışmalarının düzenli olarak raporlanması ve faaliyetlerin sayısal verilerle görselleştirilmesi, sistematik ve şeffaf bir şekilde görünür kılınması

10. “CHP’de Toplumsal Cinsiyet Veri Portalı”nın oluşturulması, il-ilçe bazında Yönetim Kurulları, Başkanları, Disiplin Kurulları, Mahalle Temsilcilikleri bazında cinsiyet verilerinin ortaya konması ve takibinin yapılması;

Kapsayıcı Kültür

1. Toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve parti içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik liderlik taahhüdü;
2. CHP kapsayıcı ve eşitlikçi dil kitapçığının hazırlanması, yaygınlaştırılması ve parti eğitimlerinin zorunlu bir parçası yapılması;
3. Örgüt içerisinde toplumsal cinsiyet dengesi pariteleri oluşturulması; ilçe ve il örgütlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği karnelerinin çıkarılarak, başarılı olanların görünür kılınması ve ödüllendirilmesi (TC Veri Portalı)
4. Parti içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin sistematik hale getirilmesi ve özellikle yönetsel pozisyonlarda yer alacak kişiler için bu eğitimlerin tamamlanmış olmasının zorunlu bir koşul olarak belirlenmesi
5. Parti içerisinde dedikodu, zorbalık, mezhepçilik, cinsiyetçilik, homofobi vb. söylemler, davranışlar için etik kurallar, disiplin prosedürleri ve yaptırımları belirlenmeli

Siyasal Beceri ve Güçlenme

1. Parti okullarında kadınlara ve kadın kollarına yönelik ihtiyaç duyulan beceri odaklı eğitimlerin düzenlenmesi ve kadınların eğitimlere katılımlarına ilişkin hedefler belirlenmesi;
2. Kadınların siyasal güçlenmelerine, lider kadınlar havuzunun geliştirilmesine yönelik kapsayıcı bir okul programının geliştirilmesi (KASO: Kadın Siyaset Okulu) ve yılın belli dönemlerinde sistematik ve düzenli olarak yürütülmesi;
3. KASO’ların verilerinin, katılımcılarının takibi ve KASO Mezun ağı oluşturulması;
4. KASO katılımcısı kadınlardan oluşan geniş bir topluluk yönetimi aracının hayata geçirilmesi ve kadın kollarının KASO programlarının oluşturulmasına yönelik, karar, bütçe ve kadro imkanlarına sahip olması;

5. KASO programlarının follow-up'larının yapılması ve programın ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmesine yönelik bir izleme- değerlendirme rutini oluşturulması;
6. Liderlik, iletişim, dijitallik, sosyal medya, çatışma çözümü gibi alanlarda beceri odaklı eğitimler düzenlenmesi ve kadın üyeler arasında yaygınlaştırılması;
7. Parti genelinde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri düzenlenmesi, özellikle farklı düzeylerde yönetim kademelerinde yer alabilmek için bu eğitimlerin belli periyotlarla tamamlanmış olmasının beklenmesi;
8. Kadınların siyasal yaşamda yer almaları önünde aile ve eşlerden kaynaklı (özel alanın cinsiyetçi kodları ve işleyişi) engellere işaret eden, kapsayıcı bir politika çağrısının örgütlenmesi: "...rağmen değil birlikte" gibi.
9. Aday adayları topluluğu oluşturulması ve havuzdaki kadınların kamusal görünürlüğü için sürekli çalışma yapılması (yalnız seçim zamanı görünürlük değil)

Parti-içi Dönüştürücü Eşitlik Politikaları

1. Kota politikalarının etkili bir şekilde uygulanmasına yönelik fermuar sistemi gibi geçici özel/olumlu önlemlerin hayata geçirilmesi;
2. Kota politikasının uygulanmasının denetlenmesi ve uymayanlar için yaptırımlar tanımlanması;
3. Kadın adaylara yönelik mali teşvik ve destekler tanımlanması, bu alanda tüzükte düzenlemesi;
4. Kadın adaylara yönelik adaylık tanıtımı ve kampanya desteği verilmesi;
5. Tüm siyasi pozisyonlar iki dönem ile sınırlandırılmalı ve bu tüzükte tanımlanmalı
6. Karar alma ve etkili konumlarda eş-başkanlık gibi geçici özel/olumlu önlemlerin hayata geçirilmesi;
7. Parti faaliyetlerine katılım süreçleri için kadınlara yönelik ulaşım ve yemek destekleri/imkanları yaratılması;
8. Partinin kadınların ve çocukların kullanımına uygun olan parti mekanları oluşturması; parti binalarında sosyalleşmesine, farklı kadınların kullanımına açık lokal-caffe benzeri alanlar yaratılması;
9. Yerel seçimler öncesinde, yerel yönetimlerde daha çok kadın istihdamı ve kadın güçlendirilmesine yönelik projeler ilan edilmesi
10. Siyasal çalışmalarda yer alanlar için çocuk bakım destekleri-olanaklarının geliştirilmesi;
11. Partililerin çocuklarına yönelik yaz okulları, sömestr kampları;

12. Farklı kadın gruplarının siyasal güçlenmesine yönelik spesifik programlar geliştirilmesi. (Örneğin bakım yükleri hafiflemiş 45 yaş üstü kadınlara seslenen kampanyalar, genç kadınlara seslenen spesifik kampanyalar gibi.)
13. Parti içi işleyişte, Parti'nin mutlaka 'Şiddet, Cinsel Taciz ve Saldırı Politika Belgesi' nin oluşturulması ve koşulsuz uygulanması, yaptırımlarının işletilmesi.

Siyasette Kadınlar Arasında Dönüştürücü Siyaseti İnşa Etmek ve Sürdürmek için Ortak İlkeler²

- 1) Farklı kadınlar arasındaki dayanışmayı yalnızca kimlik (biyolojik olarak kadın olmak) temelli bir ittifak değil de, siyasi bir ittifak olarak da örelim. Program, strateji ve politikalar üzerinden cinsiyetler arası eşitlik esasına dayalı, eşitlikçi ve demokratik çerçevede dönüştürücü bir ittifak oluşturalım.
- 2) Sürekli olarak farklı yaşlar, farklı eğitimler, farklı meslekler, farklı sosyal yaşamlar ve geçmişlerden gelen kadınlardan oluşan ortak ağlar kuralım. Kadınların deneyimlerinin çeşitliliğini ve çoğulluğunu siyasal bir güç hazinesi olarak görelim.
- 3) Siyasete yeni giren genç kadınlarla fikir alış-verişi ve karşılıklı öğrenme pratikleri geliştirelim, teşvik edici olalım (Karşılıklı Mentorluk).
- 4) Sadece erkeklerden oluşan karar mekanizmalarında, komisyonlarda, çalışma gruplarında ve toplantılarda kadınlar olarak tek kalmaya itiraz edelim; bu tür oluşumlarda ve mekanizmalarda daha çok kadının yer alması için, eşitsizlikleri ve dengesizlikleri görünür kılalım.
- 5) Kendi öz değerimize ve yeteneklerimize güvenelim; bunu birbirimize her daim hatırlatalım.
- 6) Siyasal hayattan uzaklaşan deneyimli kadın siyasetçilerle ilişki kurarak, ağlar oluşturalım; deneyim paylaşımı için yollar arayalım, pratikler geliştirelim.

² Bu ilkeler Keçiören, Mersin ve Adana CHP Kadın Kolları ile siyaset bilimci Doç. Dr. Ece Öztan ve Doç. Dr. Sevgi Uçan Çubukçu moderatörlüğünde gerçekleştirilen çalıştaylar sonucunda hazırlanmıştır. Çalıştaylarda Eşitlik Çalışmaları Derneği tarafından hazırlanan Politikada İyilik Hali, Yoldaşça Eleştiri Sözlüğü'nde yer alan kavramlar da sunulmuş ve tartışılmıştır. Bkz.

<https://politikadaiyilikhali.org/wp-content/uploads/2023/05/yoldasca-elestiri-sozluqu-1.pdf> Partili kadınlarca dönüştürücü ve güçlendirici bir siyaset için kadınlararası ittifakları güçlendirmenin önündeki engeller dile getirilmiştir. Rehber bu engelleri aşmaya yönelik olarak ihtiyaç duyulan ilkeleri oluşturma yolunda kolektif bir çalışmanın ürünüdür.

- 7) Adres defterlerimizde farklı alanlarda çalışan sivil gruplar, oluşumlar, yetki ve olanaklar için yalnızca kadınlardan oluşan listeler toplayalım ve bulunduralım bu isimler arasından öneriler yapalım.
- 8) Empati, samimiyet, şeffaflık, özen, nezaket, sadece kendi merkezli olmama ve başkasını gözetme gibi özelliklerin, kapsayıcı ve yeni bir siyaset için en temel özellikler olduğunu hatırlayalım; bu yaklaşım, yöntem ve dili CHP içerisinde güçlendirelim.
- 9) Cinsiyetçiliğin görünmeyen yüzlerine, örtülü formlarına karşı sürekli tetikte olalım; bu alanlarda birbirimizi güçlendirme yaklaşımını benimseyelim, donanımlarımızı arttıralım.
- 10) Kadınlara sadece “yardım etmek” yaklaşımı değil (bu tek taraflı olduğunda hiyerarşik bir ilişki doğurur) için değil, karşılıklı birbirimizi güçlendirerek dönüşüm sağlayan bir yaklaşım benimseyelim.
- 11) Kadın grupları içerisinde hiyerarşi oluşturan, eşitsizlik üreten güç ilişkileriyle, baskıcı ve dışlayıcı dinamiklerle hesaplaşalım; birbirimize hesap vermenin, özen göstermenin, açık ve samimi olmanın bir parçası olarak kabul edelim.
- 12) Kadınlar olarak, eril siyasetin görünmez kıldığı başarılarımızın, çalışmalarımızın altını çizerek, birbirimizin iyi yaptığı işleri övelim, takdir-kutlama ritüelleri oluşturalım.
- 13) Bir eleştiri yapıldığında kişisel algılamayıp, tepkisel karşılamayalım; eleştiri mekanizmasını, birbirimizi ve ortak politikalarımızı güçlendirmenin ve birbirimize değer vermenin bir aracı yapalım; eleştirimizi yaparken yapıcı, üretken ve dayanışmacı bir üslup ve içerik geliştirelim.(Bkz. Eleştiriperverlik- Politikada İyilik Hali)
- 14) Örgüt çalışmalarımızda ve her tür faaliyetlerimizde, ilişkilerimizde güler yüze, keyifli zaman geçirmeye, neşeye zaman ayırmayı sürekli kılalım.(Bkz. Neşe Radarları, Politikada İyilik Hali Rehberi)
- 15) Dayanışmayı esas alan saygılı, nazik ve özenli eleştiri mekanizması oluşturalım; eleştirilerde uymayanları uyaralım.
- 16) Parti siyasetine daha az zaman ayırabilen ve/veya parti siyasetinden ayrılan, uzaklaşanlara yönelik dışlayıcı değil, kapsayıcı bir dil ve politika oluşturalım. Siyasetin tam zamanlı ve adanmış bir katılım olmadan da yürütülebileceğinin bilinciyle, her tür uzmanlık ve deneyimin kıymetini hatırlayalım.
- 17) Taleplerimizi ve politikalarımızı oluştururken, daha az sesi duyulan kadınların sesini mutlaka dinleyelim; kadınların yaşadıkları koşulları, kadınlarla birlikte düşünmeyi ve değiştirmeyi öncelikli kılalım.
- 18) Farklı kadın deneyimlerine açık olalım ve kendimizden farklı kadınlarla ilişki kurarken yatay ilişki dediğimiz karşılıklı öğrenmeye dayalı bir ilişki geliştirelim; böylece her

ilişkinin bireysel, kolektif ve politik olarak dönüştürücü bir içerik taşıdığını ve eril hiyerarşik ilişkileri değiştirme potansiyeli olduğunu hatırlayalım.

- 19) Siyaset yaparken, 'laf' yerine 'eylem', 'haklı çıkma şehveti' yerine 'birlikte üretme gururunu' siyaset kültürü haline getirelim.
- 20) Siyasetin eril kodlarını, eşitsizlikleri ve engelleri deşifre eden negatif bazlı siyasi stratejinin yanısıra, kadınları içeren bir dönüştürücü siyasetin inşasına yönelik pozitif bazlı stratejiler geliştirelim.
- 21) Lobicilik faaliyetleri, kampanyalar, eylem programları, iletişim ağları vb. farklı işlevlere sahip siyasal araçları kullanmaktan çekinmeyelim.
- 22) Somut hedefler, programlar ve ortaklıklar temelinde farklı gruplarla politik ittifaklar kurmaktan vazgeçmeyelim.
- 23) Kadınlar olarak, dayanışma ve işbirliği esasına dayanan dönüştürücü bir mikro ve makro siyasal kültürü oluşturalım.
- 24) Üzerinde birleşeceğimiz kadın adaylar için belli nitelikler ve donanımlarda ortaklaşalım.

Partili Kadınların Cümleleriyle...

Neden ve Nasıl Siyasete girdim?

“Eğer bir şeyin içindeyseniz söz söyleme hakkınız var, ben o yüzden siyasetin içindeyim. Türkiye ne yazık ki siyaset odaklı bir ülke, sanatı bilmeyen siyaset konuşur. Biz her yerde, kahvede siyaset konuşuyoruz. İş hayatındaki deneyimlerim birikimim, ben de bir tuğla koyabilir miyim? Birilerine yol yordam öğretebilir miyim diye siyasete girdim.”

“Ben siyasete bilerek isteyerek girmedim ama bir şekilde siyasetin içinde oldum siyaset benim kurtuluşum oldu. Siyaset benim kişisel gelişmimi tamamlamı sağladı.”

“Evde gerçekleştiremediğin devrimi siyasette nasıl gerçekleştireceksin?” diye sordu. Bu benim için aydınlanma oldu. Erkekler kadınları eve göndermeyi başarıyorlar, kadınların emek emek, tırnaklarıyla ördüğü duvarı yıktılar, kadın adayları evlerine yolladılar. Deneyimlerden ders alın, siyasete çok şey borçluyum...”

“Ailenin bana verdiđi zaman, özgüven sayesinde aktif siyasette yer alabildim.”

“Rağmen değil birlikte- babaya rağmen değil babayla birlikte, kocaya rağmen değil kocayla birlikte, ama o kadar kolay olmuyor tabii. Rağmen değil birlikte olmak bu duruma gelmek kolay değil”

Kadınlararası Dayanışma, ittifak ve karar organlarında kadın oranının artırılması

“Önümüze geleni destekleme değil, kadınların verimli ve etkin olması önemli-mücadele eden kişiyi seçmemiz lazım. Alınacak 5 kişi aday olan 70 kişi, birbirimize destek olarak, ortak program etrafında dayanışarak, birikimli ortak aday çıkarmalıyız”

“Siyasette güçlü olabilmek için siyasette çok kadın olması lazım, çevremizdeki güçlü kadınları dahil etmemiz gerekiyor”

“Kadın aday için çalışalım ama ortak aday belirleyelim. Herkes kendi başına davranmasın, eğitilden geçsin, kendini geliştirip gelsin... Özgüven bu şekilde geliyor...Vasıfı arkadaşlarımızın birçoğu aday olamadılar.”

“Kadınların çoğunlukta olduğu yerlerde bile erkekler seçiliyor. Kadınlar yüzeysel değil herkesi kucaklayan biz siyaset yapılmasını istiyorum.”

“Önce kendi çalışmalarımızın ve kendi kıymetimizin farkında olmalıyız. Mahalle çalışmalarını düzenli bir biçimde raporlamalıyız. Çalışmalarımızın kıymetini bilmeli ve o şekilde lanse etmeliyiz üst yöneticilere”

“Doğal delege olmak istiyoruz, söz hakkı ve karar alma yetkisi olması lazım. Kadın kollarının statüsü belli olması lazım.”

“İl ve ilçe başkanları farklı sesler duymak istemiyor, hatta kadın ve gençlik kolları kapatılsın diyenler var. Çünkü kendilerine eş / denk ve farklı ses olsun istemiyorlar. Bunun için aslında çok zayıf bir yapıyız ama kapatılsın demek yerine gerçek hayattaki handikapları görerek, mevcut yapıyı güçlendirecek, kadın aday adaylarının yanında olacağımız daha güçlü ve tanınmlı bir yapıyı kurmayı hedeflemeliyiz. Ama biz siyaset yapıyoruz ve ilçeleri kazanmak istiyoruz, vasfısız ve sırf kadın diye de yanında durmayacağımızı belirtmek istiyoruz. Önce liyakat diyoruz, kadın da erkek de olsa liyakati ve emeği önemsiyoruz.”

“Kadın adaylara yeterince yer verilmediği takdirde biz de seçim sürecinde çalışmama kararı alalım... Motivasyon kadınlar için çok önemli. Her kademedeki erkeğin kadınları değersizleştirmeden, kadınlarla omuz omuza çalışmayı göze almalıdır yoksa biz sahada yer almayacağız.”

*“...belli bir sayıda delegenin imzasını almam gerekiyordu. Bunun için önce kadınlara gittim, beni desteklerler diye düşünüyordum ve imza alamadım, **beni listeye koyanlara sormam lazım önce** dediler. Sorgusuz sualsiz beni destekleyen kadınlara da minnettarım. Bağımsız bir delegelik yaratmalıyız. Maalesef bu mevcut parti içi sistemin de sorunu...”*

“Sosyal Medya için eğitimler istiyoruz, sosyalleşme erkeklerin alanı olmamalı. Sosyalleşme ve eğitimler için platformlar olmalı.” (Güçlenme)

“Evlerde, “hadi sen de aramızda ol diyerek” potansiyel taşıyan ama dokunamadığımız kadınlara ulaşmak zorundayız” (kadınlara ulaşma)

“Körler sağırılar birbirini ağırlamasın. Bu sıkıntılarımızı erkeklerin de aklına sokmamız gerekiyor. Duyulmamız gerekiyor!” (Dönüştürücü kadın ittifakı)

Parti siyasetine katılım önündeki engeller ve kadınların çözüm önerileri

“Önümüzde bir yerel seçim var, listelerde çok arkadaşımız var onları desteklememiz lazım, kadın muhtarlar çoğaldı diyoruz ama Türkiye genelinde hala çok azız. Büyük mücadele vermemiz gerekiyor. Kendi ailede mücadele, anne babayla, çocuğunla...Erkekler bilmez biz biliriz çok daha iyi biliriz, çok daha yetenekli ve çok yönlüüz.” (Cinsiyetçi kültür)

“Evdeki sorumlulukları azaltacak alana çıkacak ortamları yaratarak imkanları sağlamak üzerine tüm partinin kafa yorması gerekiyor.” (Cinsiyetçi işbölümü-Bakım Destekleri)

“Neden parti kreşleri, etüdleri olmasın?”(Cinsiyetçi işbölümü/ Bakım Destekleri)

“Kadınların siyasete girmesi konusunda özgüven sorunu yoktur öncelikli sorun ekonomiktir, kadın adaylara ekonomik destekler bekliyoruz, gerekli tüzük değişikliği istiyoruz.” (Ekonomik destekler)

“Örgütten maddi destek istiyoruz, ekonomik bağımsızlık için. Gece geç çıkıyoruz, taksiye biniyoruz, yemek parası vs, ekonomik güçlenme, maddi manevi desteklenme..gönüllü kadınlar buluyoruz ama dolmuş parası bulamadığı için partiye faaliyetlere gelemiyor, onlara nasıl destek

sağlayabiliriz, partinin bunun için kolaylaştırıcı olması lazım.” (Ekonomik destekler)

“Saha çalışmalarında çok mağduriyet yaşadık, sahada genel seçim döneminde yemek ve yol gibi ihtiyaçları il başkanlıkları karşılamıyordu, rica minnet ederek ancak.. Kadınlar mağdur ediliyor ve ötekileştiriliyor. İl toplantılarına katılıyoruz ama karar verme yetkisi yok, kadın kollarının bütçesi yok. Bunlar değişmezse biz sokaklarda daha çokook broşür dağıtırız! Partinin lokomotif gücü ve esas emekçileri olan kadın ve gençlik kolları göz ardı ediliyor, ayrımcılığa uğruyor ve ötekileştiriliyor ve onlara teşekkür bile edilmiyor, takdir ve ödüllendirme istiyoruz.” (Ekonomik destekler, takdir kültürü, görünürlük)

“Bazen örgüt tutuyor, geri çekiyor, durduruyor. Daha cesur olmalı oysa!”

“Dedikodu ve arkadan konuşma, mezhepçilik gibi kirli- kötü siyaseti önlemek için disiplin cezaları ve onların yaptırımının olması lazım.” (eril kültür-yapısal müdahale)

“Kadınlar sadece kendi aralarında konuşuyorlar. Adlarının taciz veya şiddeti gibi konularla anılmasını istemediği için kadınlar şikayet etmiyor, ilgili mekanizmaları çalıştırmıyor.” (eril kültür-yapısal müdahale)

“Bu sorunları gündeme getirince, erkekler diyorki elinizi taşın altına koyun, tepki alıyoruz. Ben 30 yıldır partiye gidip geliyorum, kendimden, çocuğumdan, ailemden fedakarlık ediyorum. Ama siyaset erkekler için bir hak gibi görülüyor. Maddi imkanlar-imkansızlıklar siyasete katılımı çok büyük etken.” (eril kültür, maddi destekler)

“Kadın kolları ana yönetim kademesine dahil olmalı. Genel Merkez, kadın kollarına bölgenin sosyo ekonomik yapısına uygun projelerin sorumluluğunu vermeli.” (Kadın kolları)

“...kimin ne çıkarı varsa ideoloji o oluyor. Diyoruz ki çok kişi olsun, güçlenelim. Ama biz gitsek sahip çıkacak emek verecek kimse kalmayacak. Biz de tükendik artık, maddi manevi gücümüz kalmadı bu sistemde. Ben devlet memuruydum bu parti yüzünden başıma gelmedik kalmadı, sürülmediğim yer kalmadı..en sonunda emekli oldum.” (eril kültür, liyakatsizlik, parti içi emek ve değer dengesizliği)